

MOLNÁR B. LEHEL

NEVEK ÉS KOROK

AZ ERDÉLYI UNITÁRIUS EGYHÁZ EGYHÁZKÖREINEK 1948 ÉS 2009
KÖZÖTTI VÁLTOZÁSA; ESPERESEI ÉS FELÜGYELŐGONDNOKAI

Kutatásaim során többször szembesültem azzal, hogy amikor egyházunk különböző korszakainak tisztviselői vagy tisztségviselői nevét kerestem, beleértve a világiakat is, csak nagyon szórványosan állt rendelkezésemre nyomtatott forrás, sematizmus. Ezért egy-egy név megtalálásáért sokszor tűvé kellett tennem a levéltárunkat is, és még így sem volt mindig biztos a siker.

Unitárius lelkészeink, espereseink névsorát Geréb Zsigmond volt fiatfalvi lelkész hangyaszorgalommal nagyjából összegyűjtögette az 1940-es évekig, de műve kéziratban van, és csak egy alapos ellenőrzés valamint kiegészítés után lehetne megjelentetni, amire remélhetőleg a közeljövőben sort keríthetünk. Ha egyházunk világi tisztségviselőinek a nevét szeretnénk tudni, akkor a főgondnokok esetében hiánytalan a névsor, egyházközségi monográfiákban általában a gondnokok nevét is ki lehet keresni, de ha akár a közelmúlt egyházköri felügyelőgondnokaira vagyunk kíváncsiak, a neveket szinte teljes mértékben homály fedi.

A jelen dolgozat megírásához éppen az adott indítékot, hogy a feledésből előkeressem azoknak a köri felügyelőgondnokoknak a nevét, akik 1948 után a Román Állam keretein belül, mint világi tisztségviselők az esperesekkel együtt egyházköreink élén álltak. A kutatás közben rá kellett jönnöm arra is, hogy a történelmileg kialakult egyházkörök 1948 utáni többszöri átalakításának folyamatát és azok mozgató rugóit kell tisztán látnom ahhoz, hogy a neveket megfelelő kontextusban tudjam elhelyezni. Éppen ezért a nevek felsorolása előtt egy rövid történeti áttekintést is adok arról, hogy az Unitárius Egyháznak 1948-2009 között hány egyházköre volt, és milyen nevek alatt működtek azok.

***

Az 1889. évi rendkívüli Főtanács határozata értelmében az unitárius egyház neve Magyarországi Unitárius Egyház lett.¹ Az első világháború után Erdélynek

---

¹ Főtanácsí Jegyzőkönyv 1901. 21. sz. 63.

Romániához való csatolásával, 1918-tól, az egyház nevét Magyar Unitárius Egyház-ra változtatták. A második bécsi döntéssel az egyház újból felvette a korábbi nevét. A vesztes második világháborút követően Erdélynek másodszori Romániához való csatolása után 1948-tól egyházunk a Román Népköztársasági Unitárius Egyház nevet kellett, hogy felvegye.

Ekkor az egyháznak még a 19. század második felében létrejött egyházköri beosztása volt 8 egyházkörrel. 1902-ben Ferencz József püspök javaslata alapján a Királyhágón túli egyházközségekből létrehozták a 9. Duna – Tiszamenti egyházkört², és ebből alakult ki a magyarországi unitárius vikáriusság, majd külön a Magyarországi Unitárius Egyház.

1948-ban a következő egyházkörök léteztek:

1. Kolozsdobokai egyházkör
2. Aranyostordai egyházkör
3. Küküllői egyházkör
4. Marosi egyházkör
5. Székelykeresztúri egyházkör
6. Székelyudvarhelyi egyházkör
7. Felsőfehéri egyházkör
8. Háromszéki egyházkör.

Ezen egyházköri beosztás 1951 elejéig maradt fent.

Az történt ugyanis, hogy Romániában az 1948-as kommunista hatalomátvételt követően több országos szintű területi-közigazgatási reformra került sor. Az első 1950-ben valósult meg, amikor a Román Népköztársaság új alkotmánya szerint az addigi megyerendszert átalakították. A megyéket és a kisebb közigazgatási egységeket, a járásokat szovjet mintára, tartományra és rajonokra osztották. Ennek megfelelően több járás egy rajont és több rajon egy tartományt alkotott.³ 28 tartományt létesítettek, majd ezek számát 1952-ben 18-ra csökkentették és ekkor hozták létre a Székelyföldet (Csík, Erdőszentgyörgy, Gyergyószentmiklós, Maroshévíz, Marosvásárhely, Szászrégen, Sepsiszentgyörgy, Kézdivásárhely és Székelyudvarhely rajonokat) és az ott élő tömbmagyarságot magába foglaló

² Főtanácsi Jegyzőkönyv 1902. 103. sz. 127.

³ Novák Csaba Zoltán: A megyésítés előkészítése és a nemzetiségi kérdés Romániában (1968). = Integrációs stratégiák a magyar kisebbségek történetében. Szerk.: Bárdi Nándor - Simon Attila. Fórum Kisebbségkutató Intézet. Lilium Aurum Könyvkiadó. Somorja - Dunaszerdahely, 2006. 405.

Magyar Autonóm Tartományt Marosvásárhely székhellyel. 1960-ban pedig egy újabb területi-közigazgatási átszervezéssel létrejött a Maros-Magyar Autonóm Tartomány.

A tartományokon belül 1950-ben a rajonok száma 231 volt, de ezek a számok minden átszervezéskor változtak. Többek között 1952-ben, a Magyar Autonóm Tartomány keletkezésekor létesítették a Toplica rajont, 1956-ban pedig a Keresztúr rajont. Ez utóbbit 1960-ban, az 1950-ben létrehozott Erdőszentgyörgy rajonnal együtt megszüntették.⁴

A rajonálási átszervezés az egyházakat sem kerülte el, sőt minden későbbi változás kihatással volt azokra. A Vallásügyi Minisztérium (Ministerul Cultelor) már 1950. november 21-én felszólította az Unitárius Egyházat, hogy záros határidőn belül, ami tíz nap volt, az új beosztás szerint alakítsa át egyházköreit.⁵ A Vallásügyi Minisztérium azt is meghatározta, hogy az esperes székhelye a rajon székhelyén legyen.⁶ Mivel esetenként az esperesek nem olyan gyülekezetekben szolgáltak, melyek egyben rajoni székhelyek is voltak ezért az a helyzet állt elő, hogy az egyházi Főhatóság kénytelen volt azokat a lelkeseket, akik az egyes egyházkör területének megfelelő közigazgatási rajon székhelyén végeztek szolgálatot, esperesi megbízottnak kijelölni. A megbízottak a rajon néptanácsa és a rajon többi központi hatóságai előtt kellett képviseljék az egyházkört, valamint azokat az egyházközségeket, amelyek az illető rajon területén voltak. A megbízott esperes azonban, amikor a rajoni hatóságokkal felvette a kapcsolatot, arról azonnal jelentést kellett tегyen a körü esperesnek és csak vele mindenben konzultálva intézkedhetett.

Az egyházkörök új beosztásának megállapítását, tekintettel a záros határidőre, az egyház 1951. január 10-én az esperesek bevonásával elnökségileg intézte el azzal a kikötéssel, hogy a soron következő Főtanácsig utólagos jóváhagyás reményében csak ideiglenes jelleggel bír.

Eszerint a következő egyházköröket hozták létre ad hoc módon.

---

⁴ Lásd: Gagy József: *A Sztálin tartományi példa. Centrum-periféria viszonzszerkezet konstruálása Romániában a kommunista korszak első éveiben*. In Bárdi Nándor – Simon Attila (szerk.): *Integrációs stratégiák a magyar kisebbség történetében*. Fórum Kisebbségkutató Intézet. Somorja – Dunaszerdahely, 2006, Lilium Aurum Könyvkiadó 369.

⁵ Lásd 1950. november 21-én keltezett Minisztériumi átirat. Az Erdélyi Unitárius Egyház Gyűjtőlevéltára. (Továbbiakban EUEGYLt) Levéltári jelzet: Vü. A., 1046/1950 iktatószám. 126. sorszám.

⁶ Uo. Levéltári jelzet: Vü. A., 1078/1950 iktatószám. 127. sorszám.

1. **Kolozsvár-, Várad-, Hunyad-tartományi egyházkör.** Köri esperes Gombási János aranyosrákosi lelkész, esperesi megbízottak Sebe Ferenc kolozsvári lelkész és Lőrinczy Dénes tordai lelkész.

2. **Marosvásárhely-rajoni egyházkör.** Köri esperes Halmágyi János marosvásárhelyi lelkész.

3. **Dicsőszentmárton-, Erdőszentgyörgy-rajoni egyházkör.** Köri esperes Mátyus Gergely szőkefalvi lelkész, esperesi megbízott Lukács Sándor dicsőszentmártoni lelkész.

4. **Udvarhely-rajoni egyházkör.** Esperes Útő Lajos székelykeresztúri lelkész. Esperesi jogokat gyakorol Vári Domokos homoródszentpáli lelkész, a rajoni átszervezés előtti udvarhelyi egyházkör gyülekezetei felett. Esperesi megbízott Sigmond József székelyudvarhelyi lelkész.

5. **Rákos-, Segesvár-, Medgyes-rajoni egyházkör.** Esperes Lőrinczi László ürmösi lelkész, esperesi megbízott Nagy Béla segesvári lelkész.

6. **Sepsiszentgyörgy-rajon, Sztálinváros, Nagyszeben, Fogaras egyházkör.** Esperes Ürmösi Gyula sepsiszentgyörgyi lelkész.

A soron következő Főtanácsi ülés 1951. április 22-én úgy határozott, hogy az ideiglenes jelleggel létrehozott 6 egyházkört 5-re csökkenti a következő elnevezésekkel:

1. **Kolozsvári egyházkör,** székhelye Kolozsvár. A hozzátartozó egyházközségek: Abrudbánya, Alsófelsőszentmihály, Alsójára, Aranyosgyéres, Aranyosrákos, Bágyon, Csegez, Kide, Kolozs, Kolozsvár, Komjátszeg, Kövend, Magyar-szovát, Mészkö, Nagyenyed, Nagyvárad, Bihar, Sinfalva, Szind, Torda, Tordatúr, Torockó, Torockószentgyörgy, Várfalva, Verespatak.

2. **Marosi egyházkör,** székhelye Marosvásárhely. A hozzátartozó egyházközségek: Ádámos, Bethlenszentmiklós, Bordos, Bözöd, Bözödújfalva, Csokfalva, Dészfalva, Dicsőszentmárton, Harangláb, Ikland, Iszló, Jobbágyfalva, Kőrispatak, Küküllődombó, Küküllőszéplak, Magyarszentbenedek, Marosvásárhely, Nyárádgálfalva, Nyárádszentlászló, Nyárádszentmárton, Nyomát, Rava, Szabéd, Szentgerice, Szentháromság, Székelykál, Szőkefalva, Vadad.

3. **Udvarhelyi egyházkör,** székhelye Székelyudvarhely. A hozzátartozó egyházközségek: Csehétfalva, Csekefalva, Énlaka, Fiatfalva, Firtosmartonos, Firtosvára, Gagy, Kadács, Kede, Korond, Medesér, Siménfalva, Szentábrahám, Székelykeresztúr, Székelyszentmihály, Székelyszentmiklós, Tarcsafalva, Tordátfalva, Abásfalva, Gyepes, Homoródalmás, Homoródjánosfalva, Homoródkarácsonyfalva, Homoródkeményfalva, Homoródszentmárton, Homoródszentpál, Homoródszentpéter, Homoródújfalva, Kénos, Lókod, Oklánd, Recsenyed, Székelyderzs, Székelymuzsna, Székelyudvarhely, Városfalva.

4. **Sepsiszentgyörgyi egyházkör**, székhelye Sepsiszentgyörgy. A hozzátartozó egyházközségek: Alsórákos, Árkos, Barót, Bölön, Brassó (akkor Sztálinváros), Datk, Felsőrákos, Kálnok, Kökös, Nagyajta, Olthévíz, Sepsikőröspatak, Sepsiszentgyörgy, Sepsiszentkirály, Szentivánlaborfalva, Ürmös, Vargyas.

5. **Szebeni egyházkör**, székhelye Medgyes. A hozzátartozó egyházközségek: Alsóboldogfalva, Kissolymos, Nagysolymos, Küküllőszárd, Magyarzsákod, Pipe, Újszékely, Segesvár, Medgyes, Magyarsáros, Nagyszeben, Fogaras, Lupény, Vulkán, Petrozsény.

Továbbá a Főtanács határozatban mondta ki azt is, hogy „minden eddigi választott egyházköri tisztség, az egyházköri bizottságokban elnöki vagy tagsági jog, nemkülönben az egyházkörök által választott (közgyűlési vagy elektorok által) főtanácsi tagok megbízatása az Egyházi Főtanács határozatának keltétől legfeljebb 3 hónapon belül tartandó egyházköri közgyűlés napjával megszűnik.”⁷ A köri közgyűléseket mindenütt megtartották és megválasztották az új beosztás szerinti köri tisztségviselőket.

A történelmileg kialakult egyházköri beosztások átszervezése az egész egyház működésében nehézségeket okozott. Minden az állami adminisztráció érdekeinek volt alávetve, és az újabb változásoknak kötelező módon az egyházi közigazgatásban is tükröződnie kellett. A Magyar Autonóm Tartomány létesítése után (1952) az Unitárius Egyház nem tette meg az egyházközségek újbóli átszervezését az egyházkörökben. Éppen ezért 1954. február 11-én Rogojan Ioan, a Vallásügyi Minisztérium Kolozsvár Tartományi megbízottja megjelent a püspökségen, és rámutatott azokra a „visszásságokra”, miszerint „Egyes egyházközségek egyházi szempontból más tartomány vagy rajon területén székelő esperesi hivatal alá tartozna, holott a saját rajonukban vagy tartományukban van esperesi hivatal.”⁸ Így az esperesek nem tudnak kapcsolatot tartani a rajoni és vallásügyi minisztériumi megbízottakkal, ecsetelte Rogojan, mivel közigazgatási szempontból kívül esnek azok hatásköre alá tartozó területeken. Rogojan felvázolta az átszervezési megoldást is, aminek következményeképpen a Sepsiszentgyörgyi Egyházkör elveszítette volna létjogosultságát, mert a hozzá tartozó egyházközségek szinte mind más egyházkörbe kerültek volna. Az egyház elöljárói közölték Rogojannal, hogy az Unitárius Egyház nem számolhat fel egy újabb egyházkört, és az átszervezést is éppen a kilátástalan helyzet miatt késleltették. Ahhoz, hogy a Sepsiszentgyörgyi Egyházkör megmaradhasson, az egyháznak el kellett fogadnia Rogojan második javaslatát, éspedig azt, hogy „az Udvarhelyi

⁷ Uo. Levéltári jelzet: Vü. A., 427/1951 iktatószám. 133. sorszám.

⁸ Uo. Levéltári jelzet: Szt II., 134/1954 iktatószám. 63. sorszám.

Egyházközből a legközelebbi egyházközségeket olyan számban, amint az szükséges, a Főhatóság csatolja át a Sepsiszentgyörgyi Egyházkörhöz, és kérje a Minisztérium jóváhagyását.”⁹ Az Egyházi Képviselő Tanács március 18-án tartott ülésén az utasításoknak megfelelően kénytelen volt átszervezni az egyházköröket, és az új beosztás a Kolozsvári kivételével valamennyi egyházkörre nézve változásokat eredményezett. A leglátványosabb változás a Sepsiszentgyörgyi és Szebeni Egyházkörben következett be.

Az új beosztás:

1. **Kolozsvári egyházkör**, székhelye Kolozsvár. A hozzátartozó egyházközségek: Abrudbánya, Alsófelsőszentmihály, Alsójára, Aranyosgyéres, Aranyosrákos, Bágyon, Csegez, Kide, Kolozs, Kolozsvár, Komjászeg, Kövend, Magyarzovát, Mészkö, Nagyenyed, Nagyvárad, Bihar, Sinfalva, Szind, Torda, Tordatúr, Torockó, Torockószentgyörgy, Várfalva, Verespatak.

2. **Marosi egyházkör**, székhelye Marosvásárhely. A hozzátartozó egyházközségek: Bordos, Bözöd, Bözödújfalva, Csokfalva, Ikland, Iszló, Jobbágyfalva, Kőrispatak, Magyarzákod (→Szebeni ek.), Marosvásárhely, Nyárádgálfalva, Nyárádszentlászló, Nyárádszentmárton-Csikfalva, Nyomát, Rava, Szabéd, Szentgerice, Szentháromság-Kisadorján, Székelykál, Vadad.

3. **Udvarhelyi egyházkör**, székhelye Székelyudvarhely. A hozzá tartozó egyházközségek: Alsóboldogfalva (→Szebeni ek.), Csehétfalva, Csekefalva, Énlaka, Fiafalva, Firtosmartonos, Firtosvára, Gagy, Kadács, Kede, Kissolymos (→Szebeni ek.), Kobátfalva, Korond, Medesér, Nagysolymos (→Szebeni ek.), Siménfalva, Szentábrahám, Székelykeresztúr, Székelyszentmihály, Székelyszentmiklós, Tarcsafalva, Tordátfalva, Székelyderzs, Székelymuzsna, Székelyudvarhely, Újszékely (→Szebeni ek.).

4. **Sepsiszentgyörgyi egyházkör**, székhelye Sepsiszentgyörgy. A hozzá tartozó egyházközségek: Árkos, Barót, Bölön, Felsőrákos, Kálnok, Kőkös, Nagyajta, Sepsikőröspatak, Sepsiszentgyörgy, Sepsiszentkirály, Szentivánlaborfalva, Vargyas, (a következők mind →Udvarhelyi ek.) Abásfalva, Gyepes, Homoródalmás, Homoródjánosfalva, Homoródkarácsonyfalva, Homoródkeményfalva, Homoródszentmárton, Homoródszentpál, Homoródszentpéter, Homoródújfalva, Kénos, Lókod, Oklánd, Recsenyéd, Városfalva.

5. **Szebeni egyházkör**, székhelye Medgyes. A hozzátartozó egyházközségek: Küküllőszárd, Fogaras, Lupény, Magyarsáros, Medgyes, Nagyszeben, Pipe, Segesvár, Vulkán, Petroszény, Alsórákos (→Sepsiszentgyörgyi ek.), Datk (→Sepsiszentgyörgyi ek.), Olthévíz (→Sepsiszentgyörgyi ek.), Ürmös (→Sepsiszentgyörgyi ek.),

⁹ Ua.

Brassó (akkor Sztálinváros; →Sepsiszentgyörgyi ek.), (a következők mind →Marosi ek.) Ádámos, Bethlenszentmiklós, Désfalva, Dicsőszentmárton, Harangláb, Küküllődombó, Küküllőszéplak, Magyarszentbenedek, Szőkefalva.

A Sepsiszentgyörgyi Egyházkört csak úgy lehetett megtartani, hogy a történelmileg mindig is az Udvarhelyi Egyházkörhöz tartozó két Homoródmente egyházközségeit Sepsiszentgyörgyhez csatolták.¹⁰ Ezzel gyakorlatilag létszámában a legnagyobb és területileg is egyik legkiterjedtebb egyházkörre vált. Sepsiszentgyörgy, mint esperesi székhely távolság szempontjából is eléggé messze esett főleg a Homoróvidéktől. Mégis Ürmösi Gyula 1954. augusztus 30-án tett esperesi jelentésében egészen bizakodó hangon írja, hogy annak ellenére, hogy „Az új beosztás a Homoróvidéki egyházközségeket talán nem érintette kellemesen, de [...] bármilyen beosztást kapjanak, egyetlen feladata van, megőrizni szilárd alapon híveink valláserkölcsei világnézetét s egyetemes egyházunk nagy közösségéhez való tartozás öntudatát. Az új csoportosításnak van egy előnye is – folytatja az esperes –: megismerjük egymást, egymás törekvéseit, kölcsönösen eltanuljuk a helyes módszerek helyes alkalmazását.”¹¹

Közel két év leforgása alatt Ürmösi Gyula esperesnek azonban meg kellett tapasztalnia, hogy a nagy távolság miatt az egyházkör igazgatását nem tudja megfelelően ellátni. Változtatásra volt szükség, s erre jó alkalmat nyújtott az, hogy 1956 januárjában Székelykeresztúr rajoni székhely lett, és ennek következtében elszakadt Udvarhelytől. Ürmösi Gyula 1956. március 5-i keltezéssel máris felterjesztést küldött az EKT-nak, melyben kérte, hogy a főhatóság „sürgősen tegye meg a szükséges lépéseket az udvarhelyi rajoni egyházközségek részére külön esperesség megszervezésére, s rendelje el a homoróvidéki egyházközségek: Kénos, Lókod, Homoródszentmárton, Gyepes, Keményfalva, Abásfalva, Karácsonyfalva, Homoródalmás, Szentpál, Szentpéter, Városfalva, Jánosfalva, Recsenyéd, Oklánd, Homoródújfalva, Vargyas, Felsőrákosi és Székelyudvarhelyi egyházközségek, összesen 18 egyházközség számára az új egyházkör megalakulását.”¹² Az esperes a felterjesztésében azt is megemlítette, hogy véleménye szerint a Vallásügyi Minisztérium nem gördít akadályokat az elé sem, hogy a Sepsiszentgyörgyi Egyházkör 10 anyaegyházközséggel, két fiáival valamint a csíki és a kézdivásárhelyi szórványterülettel megmaradjon önálló egyházkörnek. Az EKT fontolóra vette az egyházkörök átszervezésére tett javaslatot, és 1956. augusztus 30-án hozott határozatában kimondta, hogy a jelenlegi 5 helyett 6 egyházkört

¹⁰ Ua.

¹¹ EUEGyLt. Levéltári jelzet: Ekr. V. IV., 907/1954 iktatószám, 12. sorszám.

¹² Uo. Levéltári jelzet: Szt. II., 193/1956 iktatószám, 78. sorszám.

létesít, azaz visszaállítja a régi Székelyudvarhelyi egyházkört a homoródmonti egyházközségekkel.¹³ A Vallásügyi Minisztériumi jóváhagyásért a sok levelezés valamint a bukaresti megbeszélések ellenére is várni kellett, végül a Minisztérium a meglévő körök egyhangú beleegyezésétől tették függővé az átszervezést. Ennek érdekében az EKT-nak újabb körlevelet kellett kibocsátania az esperesekhez, hogy postafordultával beleegyező válaszukkal támogassák az átalakítást. A Marosi Egyházközből késett a válasz, ami idővesztést eredményezett ezzel nehezítve az átszervezés kivitelezését. Végül dr. Kovács Lajos főjegyző Bukarestben tett látogatása meghozta az eredményt, ugyanis 1957. november 21-én kelt jelentésében az EKT tudomására hozta, hogy a Vallásügyi Hivatal az új egyházköri beosztást jóváhagyta.¹⁴ Az indítványtól számított több mint másfél évnek kellett eltelnie, hogy az 1957. november 24-én tartott Főtanács határozatban mondhasssa ki az egyházkörök átszervezését és a Szervezeti Szabályzat idevonatkozó paragrafusának a módosítását.¹⁵ Megint 6 egyházköre lett az Unitárius Egyháznak. A legnagyobb változást az hozta, hogy újraalakították a Székelyudvarhelyi Egyházkört és a korábbi Székelyudvarhelyi Egyházkör kisebb módosításokkal ettől számítva Székelykeresztúri Egyházkör név alatt folytatta működését.

1. **Kolozsvári egyházkör:** Abrudbánya, Alsófelsőszentmihály, Alsójárá, Aranyosgyéres, Aranyosrákos, Bágyon, Csegez, Kide, Kolozs, Kolozsvár, Komjátszeg, Kövend, Magyaroszovát, Mészkö, Nagyenyed, Nagyvárad, Bihar, Sinfalva, Szind, Torda, Tordatúr, Torockó, Torockószentgyörgy, Várfalva, Verespaták.

2. **Marosi egyházkör:** Bordos, Bözöd, Bözödújfalva, Csokfalva, Ikland, Iszló, Jobbágyfalva, Kőröspatak, Marosvásárhely, Nyárádgálfalva, Nyárádszentlászló, Nyárádszentmárton-Csikfalva, Nyomát, Rava, Szabéd, Szentgerice, Szentháromság-Kisadorján, Székelykál, Vadad.

3. **Székelyudvarhelyi egyházkör:** Abásfalva, Felsőrákos, Firtosvávalja, Gyepes, Homoródmás, Homoródkarácsonyfalva, Homoródkeményfalva, Homoródszentmárton, Homoródszentpál, Homoródszentpéter, Homoródújfalva, Kénos, Korond, Lókod, Oklánd, Recsenyed, Székelymuzsna Székelyudvarhely Vargyas, Városfalva, Székelyderzs.

4. **Székelykeresztúri egyházkör:** Alsóbolgogfalva, Csehétfalva, Csekefalva, Énlaka, Fiatfalva, Firtosmartonos, Gagy, Kadács, Kede, Kissolyos, Kobátfalva,

¹³ Uo. Levéltári jelzet: Szt. II., 162/1957 iktatószám, 78. sorszám.

¹⁴ Uo. Levéltári jelzet: Szt. II., 834/1957 iktatószám, 100. sorszám.

¹⁵ Az Unitárius Egyház valahányszor átalakította az egyházköri beosztását, azt a Szervezeti Szabályzatban is a megfelelő paragrafusában, nevezetesen a 98. §-ban szintén módosítania kellett.

Magyarzsákod, Medesér, Nagysolyos, Siménfalva, Szentábrahám, Székelykeresztúr, Székelyszentmihály, Székelyszentmiklós, Tarcsafalva, Tordátfalva, Újszékely.

5. **Sepsiszentgyörgyi egyházkör:** Árkos, Barót, Bölön, Kálnok, Kökös, Nagyajta, Sepsikőröspatak, Sepsiszentgyörgy, Sepsiszentkirály, Szentivánlaborfalva.

6. **Szebeni egyházkör:** Alsórákos, Ádámos, Bethlenszentmiklós, Datk, Désfalva, Dicsőszentmárton, Fogaras, Harangláb, Homoródjánosfalva, Küküllődombó, Küküllősárd, Küküllőszéplak, Lupény, Magyarszentbenedek, Medgyes, Nagyszeben, Pipe, Olthévíz, Petroszény, Magyarsáros, Segesvár, Szőkefalva, Brassó (akkor Sztálinváros), Ürmös, Vulkán.¹⁶

A fennebb említett 1960-as országos, de kisebb mértékű területi-közigazgatási átalakítás újabb kihatással volt az egyházkörök életére. Az EKT 1961. március 23-án tartott ülésén hozott határozata alapján felterjesztéssel fordult a Vallásügyi Hivatalhoz, és kérte az új egyházköri felosztás jóváhagyását figyelembe véve azt, hogy egyes egyházközségek az országos közigazgatási beosztás miatt új rajonokba kerültek. Eszerint a Marosi Egyházkörből Bözödkörspatakat a Székelykeresztúri, a Székelykeresztúri Egyházkörből Magyarzsákodot a Marosi Körhöz, a Székelyudvarhelyi Egyházkörből Vargyast és Felsőrákost a Sepsiszentgyörgyi Körhöz, valamint a Szebeni Egyházkörből Alsórákost, Datkot, Homoródjánosfalvát, Olthévizt, Brassót és Ürmöst a Sepsiszentgyörgyi Egyházkörhöz kellett csatolni. Az egyházi Főhatóságnak az okozott legnagyobb problémát, hogy az alig 4 éve létrehozott keresztúri rajont felszámolták, és így az a rajoni terület újból az udvarhelyihez került. Ennek egyenes következménye kellett volna, hogy legyen a Székelykeresztúri Egyházkörnek az Udvarhelyibe való beolvasztása. Amit korábban nagy nehezen kiharcoltak, hogy a történelmileg kialakult két egyházkört visszaállítsák, most megint azok egybeolvasztása fenyegette az egyházat. A Vallásügyi Hivatal úgy tűnt, hogy hajthatatlan, sőt azt tanácsolta, hogy a két egyházkör összevonása után a jobb adminisztrációs munka megsegítésére az egyház kérjen az összevont körnek egy titkári vagy egy segéd esperesi állást, és azt jóvá fogják hagyni. Az egyház azonban nem mondott le a Keresztúri Egyházkörről. Az EKT 1961. június 29-én tartott ülésén azzal bízta meg az Elnökséget, hogy személyes úton eszközölje ki a két kör jelenlegi formájában való további fennmaradását. Kiss Elek püspök az Országos Békebizottság plenáris ülésére azon év szeptember 7-ére Bukarestbe utazott, és ezt az alkalmat egyben kihasználta arra is, hogy Dogaru Dumitru vallásügyi államtitkárnál kihallgatáson ve-

¹⁶ EUEGyLt. Levéltári jelzet: Szt. II., 890/1957 iktatószám, 88. sorszám.

gyen részt a Keresztúri és Udvarhelyi Egyházkör önálló megtartása ügyében. A püspök személyesen nyújtotta át a Főhatóság felterjesztését és szóban is kérte az államtitkártól a támogatást. Dogaru államtitkár kijelentette, hogy a maga részéről hozzájárul a két esperesség fenntartásához és hozzátette, hogy erről írásban fogják értesíteni az egyházat. Még 10 nap sem telt el a megbeszélés idejétől és szeptember 16-i keltezéssel a Vallásügyi Hivatal átiratban tényleg jóváhagyta a két egyházkör önálló megtartását.¹⁷

A rajonálásnak legfurcsább hozadéka az unitárius egyház szempontjából a Szebeni Egyházkör medgyesi székhellyel való felállítása volt. Amikor Miklós Istvánnak akkori medgyesi lelkésznek az Egyházi Képviselő Tanács 1951. március 7-i leiratával tudomására hozta, hogy az új egyházkör esperesi teendőinek végzésével megbízza, a lelkész válaszlevelében így fogalmazott: „A leiratot megkaptam: Ószintén szólva nagyon meglepett. Úgy érzem, túl nagy a megtiszteltetés, amire véleményem szerint nem szolgáltam rá. Egyházunk iránt érzett szeretetből, s a körülmények kényszerítő hatása következtében, a remélt legközelebbi megoldásig, a megbízást köszönettel tudomásul veszem. [...] A kezdet azonban nagyon nehéznek bizonyul, mivel egy egészen újonnan alakult egyházkörnek alapját kell lerakni, mely egyházkörnek gyülekezeteit és lelkészeit a Segesvár, Nagyszeben és Fogaras-in kívül nem ismerem. [...] Jelen pillanatban, mint esperesi megbízott az egyházkör ügyeinek intézése előtt teljesen tanácstalanul állok. [...] Tisztelettel kérem szíveskedjenek tanácsaival, útmutatásaival a kezdet nehézségein túl segíteni, legszükségesebb és legelső lépéseimet irányítani.¹⁸ Az EKT természetesen mindenben segítette az esperest, de a kör lelkészeiben mindig a változtatás gondolata munkált, hisz minden történelmi hagyományt megkerülve az állam kényszerítő hatása alatt mesterségesen létrehozott egyházkör működtetése nehézkes volt. Éppen ezért 1958. augusztus 24-i keltezéssel Adorjáni Rudolf Károly szőkefalvi lelkész a Nagyszebeni Egyházkör szeptember 7-én tartott évi rendes közgyűlésére azt a javaslatot terjesztette fel, hogy a kör kérje meg az egyházi Főhatóságot, hogy a régi küköllőköri egyházközségek újra külön kört alkothassanak. A különválásra legfőbb érvként azt hozta fel, hogy: „Egyházkörünk nagy terjedelme miatt annyira széteső, hogy egészséges köri élet kialakítása lehetetlen. A nagy kör egyházközségei oly messze vannak egymástól, hogy egy-egy gyűlésre való utazásunk az egyházközségeknek, kör tagjainak, lelkészeknek nagy anyagi megterhelést jelent.”¹⁹ A közgyűlés elfogadta a javaslatot, és azon év lelkészi ér-

17 Uo. Levéltári jelzet: Szt. II., 168/1961 iktatószám, 111. sorszám.

18 Uo. Levéltári jelzet: Vü. A., 154/1951 iktatószám, 129. sorszám.

19 Uo. Levéltári jelzet: Szt. II., 801/1958 iktatószám, 101. sorszám.

tekezletein már Lukács Sándor dicsőszentmártoni lelkész által is szorgalmazott kettéválasztás igényét felterjesztette az EKT-nak. Az EKT 1958. november 20-án tartott ülésén elvileg tudomásul vette a felterjesztett igényt, aztán utasította az Elnökséget, hogy jóváhagyás végett forduljon a Vallásügyi Hivatalhoz, és amennyiben pozitív választ kapnak, megtörténhet a Nagyszebeni Egyházkörnek két körre való szétválasztása. Az EKT azonban azt is hangsúlyozta, hogy „az illetékes állami felügyeleti hatóság csak kivételes esetben járul hozzá ahhoz, hogy kisebb létszámú egyházközségek alkossanak külön egyházköröket, s általában ragaszkodnak ahhoz, hogy az egyházköri beosztásnak igazodnia kell az állami közigazgatási beosztáshoz.”²⁰

Nem sikerült nyomára akadnunk annak, hogy a Vallásügyi Hivatal, ha egyáltalán a Főhatóság felterjesztette a kérést, mit is válaszolt. Tény az, hogy a Nagyszebeni Egyházkör szétválasztása nem történt meg. 1962-ben más taktikát alkalmazott az egyházkör. Ha ugyanis meg kellett maradnia abban az összetételben, ahogy azt legutóbb 1957-ben meghatározták, úgy döntött a kör, hogy legalább annak nevét változtassák meg.

A névváltoztatásra a küküllődombói énekvezér, Szász Balázs írásban tett javaslatot a Nagyszebeni Egyházkör 1962. október 7-én tartott évi rendes közgyűlésén. Mivel az egyes tartományok a történelmi elnevezésekhez tértek vissza „úgy gondolom, írja az énekvezér felterjesztésében, ideje, hogy egyházkörünk életében is az oda évekkel ezelőtt bekerült furcsaságokat is kiigazítsuk, s elhagyva a Nagyszeben-i – semmit nem mondó elnevezést – visszatérjünk a régi jó hírnévnek örvendő Küküllői elnevezéshez.”²¹ A közgyűlés egyhangúlag elfogadta a névváltoztatásról tett indítványt. Az Egyházi Képviselő Tanács is tudomásul vette a kérést azzal, hogy a Főtanács elé terjeszti, és Elnökségileg intézkedik a Vallásügyi Hivatalnál az állami jóváhagyásért.²² Erre azonban 4 évet kellett várni, és az EKT csak 1966. márciusi ülésén újította fel a névváltoztatásra vonatkozó határozatot²³, végül a Főtanács jóváhagyta azt²⁴, az állami megerősítés pedig szeptember elején érkezett meg.²⁵

²⁰ Ua.

²¹ EUEGYLt. Levéltári jelzet: Szt. II., 1007/1962 iktatószám, 116. sorszám. Az énekvezér 1962. szeptember 26-án keltezte javaslatát.

²² Ua.

²³ Uo. Levéltári jelzet: Szt. II. 67/1966 iktatószám, 128. sorszám.

²⁴ Uo. Levéltári jelzet: Szt. II. 357/1966 iktatószám, 132. sorszám.

²⁵ Uo. Levéltári jelzet: Ekr. V. T. VI., 357/1966 iktatószám, 67. sorszám.

Romániában az utolsó nagy területszervezési és közigazgatási reform 1968-ban volt, amely alapjaiban változtatta meg az ország adminisztratív felosztását. Az addigi 17 tartomány és a hozzájuk tartozó rajonok helyett 40 megyét hoztak létre, és ez nagy kihatása volt az Unitárius Egyház körüli beosztására is.

Rodeanu Ion, a kolozsvári Vallásügyi Hivatal igazgatója 1968. február 17-én telefonbeszélgetésen keresztül foglalta össze Sebe Ferenc tanácsosnak azokat a követelményeket, amelyek szerint az egyháznak át kell szervezni a köröket. Eszerint – hangzott az utasítása – az esperesség megszervezésénél szigorúan figyelembe kell venni a megyék határait. Indokolt esetben az esperesség magába foglalhat egy-két vagy három megyét. Egy megye területén, ha megfelelő számú egyházközség van, akkor több esperesség is lehet. Az átszervezésnél figyelembe kell venni a takarékoság elvét, és a körök számát csökkenteni kell, ha mindez a Szervezeti Szabályzatba ütközik, akkor a vonatkozó rendelkezéseket is módosítani kell. Az új beosztást 1968. március 1-jei hatályáll életbe kell léptetni.²⁶ Az egyház Elnökségileg már február 20-án a megyei beosztás szerint átalakította a hat esperességet. Ennek ellenére a kolozsvári Vallásügyi Hivatal 23-ára tárgyalásra hívta meg egyházunk meghatalmazott képviselőjét, Sebe Ferencet. A megbeszélés központi kérdése az egyházkörök számának a lecsökkentése volt. A diktatórikus hangvételű rendelkezésekkel szemben azonban nem lehetett semmilyen alkut kötni az állami hatósággal. Így a tárgyalás eredményeképpen Sebe Ferenc olyan jegyzőkönyvet írt alá, ami kimondta egyelőre ideiglenes jelleggel a hat egyházkör négyre való csökkentését.²⁷ Az EKT nem akart belenyugodni ebbe a döntésbe és február 28-i keltezéssel felterjesztésben kérte a bukaresti Vallásügyi Hivatalt, hogy továbbra is megtarthassák a meglévő esperességeket. Kiss Elek püspök Kovács Lajos főjegyzővel március 1-én Bukarestben személyesen is felkereste a Vallásügyi Hivatalt és az útról szóló jelentésében a főjegyző Dumitru Dogaru államtitkár szavait idézte e kérdésben, miszerint „felső utasításra az esperességek számát minden egyháznál legalább 40%-al csökkenteni kell. Ezt a többi egyházaknál végre is hajtották úgy, hogy pl. a kolozsvári református püspökség eddigi 16 egyházmegyéjéből csupán nyolc maradt. A kolozsvári ortodox püspökségben pedig az esperességek száma 11-ről 7-re csökkent. Ennél fogva a mi egyházunkkal kivételt tenni nem lehet és meg kell elégedni a jelenlegi

²⁶ Uo. Levéltári jelzet: 6., 361/1968 iktatószám, 1. sorszám. Vallásügyi Hivatal: Felhívás az esperességeknek az ország új közigazgatási beosztása szerinti újjászervezése tárgyában.

²⁷ Ua. Minuta 23 februaria 1968.

megoldással, ami egyházunkra nézve, a többi egyházhoz viszonyítva egészen kedvező.²⁸

A püspöknek nem volt más lehetősége, mint elfogadni az államtitkár érveit és így minden törvényes utat bejárva az EKT kénytelen volt az addigi 6 helyett 4 egyházkörbe átszervezni az egyházközségeket. Az EKT az új egyházköri beosztás főtanácsi elismertetéséig és az egyházköri választások megtartásáig ideiglenes jelleggel az espereseket, köri jegyzőket és felügyelő gondnokokat is ki kellett, hogy nevezze. A kinevezések rendjén az Elnökséget az az elv vezérelte, hogy a meglévő espereseket meghagyták hivatalukban, azonban ott, ahol az illető egyházkörbe két esperes is került az átszervezés miatt, a rangidős maradt a hivatalában a másik pedig a jegyzői feladatot látta el.²⁹

Az 1968-as egyházköri beosztás annak esperesei és jegyzői:

1. **Kolozs-Tordai Egyházkör** magába foglalta a Kolozs, Bihar, Fehér és Hunyad megye területén levő összesen 28 egyházközséget, vagyis az addigi Kolozsvári egyházkörhöz tartozó 24 egyházközséget, kiegészülve a volt Küküllői Egyházkörből: Bethlenszentmiklós, Magyarszentbenedek, Lupény-Vulkán és Petrozsény egyházközségekkel. Esperes: Nagy Béla volt Kolozsvár köri esperes, köri jegyző: Fazakas Ferenc.

2. **Maros-Küküllői Egyházkör** magába foglalta a Maros és Szeben megye területén levő 30 egyházközséget, vagyis a korábbi Marosi Egyházkör összes egyházközségét kiegészülve a korábbi Küküllői Egyházkör 11 egyházközségével: Dicsőszentmárton, Szőkefalva-Széplak, Dészfalva, Magyarsáros, Küküllődombó, Ádámos, Harangláb, Medgyes, Segesvár, Küküllősárd és Pipe. Esperes: Lukács Sándor korábbi Küküllő esperes, köri jegyző: Kolcsár Sándor volt Marosi esperes.

3. **Székelykeresztúr-Udvarhelyi Egyházkör** a két egyházkör újboli összevonásából jött létre és magába foglalta a Hargita megye területén levő 40 egyházközséget. Esperes: Máthé Zsigmond volt keresztúri esperes, köri jegyző: Szász Dénes dr. volt Udvarhely köri esperes.

4. **Háromszéki Egyházkör** magába foglalta a Kovászna és Brassó megye területén levő 15 egyházközséget, kiegészítve a volt Küküllői egyházkörből a Foga-

²⁸ Uo. Levéltári jelzet: 68., 543/1968 iktatószám, 7. sorszám. Részlet Kovács Lajos főjegyzőnek Kiss Elek püspökkel 1968. február 29. – március 1. között Bukarestben tett hivatalos látogatásáról készített jelentéséből.

²⁹ Uo. Levéltári jelzet: 6., 361/1968 iktatószám, 1. sorszám. Előterjesztés az egyházköröknek 1968. március 1-i hatállyal történő átszervezésére vonatkozóan.

ras-Nagyszeben egyházközséggel. Esperes: Ürmösi Gyula volt Sepsiszentgyörgyi körü esperes, körü jegyző, Májay Endre.³⁰

A négy egyházkör öt éven keresztül viszonylag nyugodtan élte az életét minden állami beavatkozás nélkül, mígnem 1973 tavaszán dr. Kovács Lajos püspöknek bukaresti útja alkalmával Iulian Sorin, a Vallásügyi Hivatal tanulmányi igazgatóságának aligazgatója szóban közölte, hogy az egyház vezetősége tegye meg a szükséges lépéseket a Háromszéki Egyházkör elnevezésének megváltoztatására, mert „ilyen adminisztratív vagy földrajzi egység nincs jelenleg”³¹ az országban. Az aligazgató arra is javaslatot tett, hogy a kör újból a Sepsiszentgyörgyi nevet vegye fel, hisz korábban is ezen a néven szerepelt. Az EKT leiratban értesítette is az esperességet, hogy körü szinten tegyék meg a névváltoztatásra az indítványukat, a döntés megkönnyítése érdekében pedig a Sepsiszentgyörgyi nevet ajánlja. Észrevehető, hogy mindenben mennyire kiszolgáltatott helyzetben volt az egyház. Önálló döntése szinte nem lehetett, és minden úgy történt, ahogy állam diktálta. Megtörtént a névváltoztatás, amit az EKT 1973. június 28-án tartott ülésén határozatba foglaltak.³²

Itt meg kell jegyeznünk, hogy Szabó Sámuel volt felügyelő gondnok 1981. augusztus 25. dátummal azt írta felterjesztésébe a Sepsiszentgyörgyi Egyházkör közgyűlésnek, hogy az 1949-ben elfogadott Szervezeti Szabályzattól eltérően az egyházkör neve többször is változott, „legutóbb ismeretlen körülmények között Sepsiszentgyörgyi Egyházkör néven szerepel.”³³ (Vagy az egyházi kommunikáció nem igen működött, vagy a Szabó Sámuel tájékozottsága ne volt kielégítő, ha az „ismeretlen körülmények”-re hivatkozott az elnevezés kapcsán.) Majd azt indítványozta, hogy az Egyházkör vizsgálja felül az elnevezését. Személyesen neki három javaslata is volt, miszerint vagy Háromszéki, vagy Brassói, vagy Olti Egyházkör névre változtassák azt. A körü közgyűlés a javaslatot mivel tárgyalás nélkül terjesztette fel az EKT-nak, ezért azt visszautalták a körbe azzal a kiegészítéssel, hogy ha továbbra is szeretnének foglalkozni az ügyel akkor a Brassó-Sepsiszentgyörgyi Egyházkör elnevezést is vegyék vizsgálat alá. A következő év nyarán, augusztus 29-én Kálnokon tartott körü közgyűlés megvitatta a kérdést és egyhangúan elfogadta, hogy a kör új elnevezése Brassó-Sepsiszentgyör-

³⁰ Uo. Levéltári jelzet: 6., 361/1968 iktatószám, 8. sorszám.

³¹ Uo. Levéltári jelzet: 6., 662/1973 iktatószám, 12. sorszám.

³² Ua.

³³ Az Erdélyi Unitárius Egyház Püspöki Hivatalának irattára. Irattári jelzet: 6., 1493/1981 iktatószám, 2. sorszám.

gyi Unitárius Egyházkör legyen.³⁴ A kör felterjesztését az EKT kiadta a Misszió Bizottságnak, amely elfogadásra ajánlotta az új nevet. Ennek ellenére a régi név továbbra is megmaradt, és nem találtuk nyomát annak, hogy hol akadt el vagy ki vétőzta meg a gyakorlati kivitelezést.

Az 1989 decemberi kommunista, ateista diktatúra összeomlása után Egyházunk visszanyerte autonómiáját, és így arra is lehetőség adódott, hogy az egyes egyházkörök most már minden külső nyomás nélkül eldönthessék, hogy a történelmileg kialakult egyházköri beosztáshoz visszatérnek-e vagy sem, megváltoztatják-e a nevüket avagy nem.

Erdő János akkori főjegyző már 1990 elején javaslatot tett arra, hogy állítsák vissza a Román Népköztársaság Nagy Nemzetgyűlése által 1949-ben jóváhagyott Szervezeti Szabályzatnak 98.§ szerinti 8 történelmi egyházkört.³⁵ Az EKT leiratban kérte az esperességeket, hogy vitassák meg a főjegyző indítványát, amelynek eredményeképpen elfogadták azt, kivéve a Maros-Küküllői Egyházkört, amelyik az együttmaradás mellett döntött, arra hivatkozva, hogy a szétválasztás semmiben sem szolgálná a jobb működést.³⁶ Időközben Szabó Árpád, a Protestáns Teológia akkori rektora azt javasolta, hogy csak a Székelykeresztúr-Udvarhelyi egyházkört válasszák ketté. Végül az 1991. február 27–28-án Kolozsváron tartott főtanácsi gyűlés az ő javaslatát fogadta el, létrehozva külön a Székelykeresztúri és külön a Székelyudvarhelyi Egyházkört, azzal, hogy Homoródjánosfalvát és Csík-szeredát, mely egyházközségek korábban a Sepsiszentgyörgyi Egyházkörhöz tartoztak, a Székelyudvarhelyihez csatolták. A többi egyházkör neve és összetétele egy ideig még változatlan maradt.³⁷

A Sepsiszentgyörgyi Egyházkör 1994. augusztus 28-án Vargyason tartott köri közgyűlése többek közt az egyházkör átnevezésének a kérdésével is foglalkozott. Itt Szász Ferenc, Brassó-Újvárosi lelkész javaslatát elfogadva megszavazták, hogy az egyházkör új neve Háromszék-Felsőfehéri Unitárius Egyházkör legyen, amit a soron következő Főtanács is jóváhagyott.³⁸

Az Erdélyi Unitárius Egyház jelenkori történetének ez idáig utolsó egyházköri átalakítása 1999-ben volt. Akkor, a Maros-Küküllői Egyházkör körüli tanácsa „elemezve az egyházkör életét, a felmerült nehézségeket, a gazdasági helyzetet” Nagy László esperes és Pál Tamás felügyelőgondnok aláírásával a június 26-án

³⁴ Uo. Irattári jelzet: 6., 1620/1982 iktatószám, 2. sorszám.

³⁵ Uo. Irattári jelzet: 6., 653/1990 iktatószám, 4. sorszám.

³⁶ Uo. Irattári jelzet: 6., 1117/1990 iktatószám, 5. sorszám.

³⁷ Uo. Irattári jelzet: 6., 653/1990 iktatószám, 4. sorszám.

³⁸ Uo. Irattári jelzet: 6., 880/1994 iktatószám, 2. sorszám.

tartott köri közgyűlés elé terjesztette azt a javaslatot, hogy állítsák vissza az 1968 előtti két önálló történelmi egyházkört. A következő hónapban az EKT is jóváhagyta a szétválasztást, és így 21 egyházközséggel újból megalakult a Marosi, 13 egyházközséggel pedig a Küküllői Egyházkör.³⁹

Esperesek és felügyelőgondnokok egyházkörönként 1949 és 2008 között

KOLOZSDOBOKAI EGYHÁZKÖR 1949-TŐL 1951-IG

Esperesek:

Erdő János dr.	1945 – 1948 (lemondott; espereshelyettes Komjástszegi Géza)
Sebe Ferenc	1949 – 1951

Felügyelőgondnokok:

Kelemen Lajos	1941 – 1950
Báló János	1950. március 15. – 1950. április. 11. (lemondott)

KOLOZSVÁRI EGYHÁZKÖR (1951-TŐL 1968-IG)

Esperesek:

Lőrinczy Dénes	1951 – 1956 (lemondott)
Rostás Dénes	1957 – 1959 (1959–62-es ciklusra is megválasztották esperesnek, de behívták teológiai tanárnak. 1961-ig Nagy Béla volt a helyettes esperes)
Sebe Ferenc	1961 – 1963
Nagy Béla	1964 – 1968

Felügyelőgondnokok:

Kereki András	1951 – 1955
Székely János	1951 – 1968
Inczeffly Károly	1955 – 1959
Balogh László	1945 – 1968

³⁹ Uo. Irattári jelzet: 6., 442/1999 iktatószám, 2. sorszám.

ARANYOS-TORDAI EGYHÁZKÖR (1949-TŐL 1951-IG)*Esperesek:*

Árkosi Tamás	1939 – 1949
Gombási János	1949 – 1951

Felügyelőgondnokok:

Tamás István dr.	1939 – 1949
Inczeffly Károly	1947 – 1949
Kereki András	1950 – 1951

KOLOZS-TORDAI EGYHÁZKÖR (1968-TÓL NAPJAINKIG)*Esperesek:*

Nagy Béla	1968 – 1972
Benedek Sándor	1973 – 1992
Székely Miklós	1993 – 2004
Farkas Dénes	2004 – 2008
Rüsz Fogarasi Tibor	2008 –

Felügyelő gondnokok:

Székely János	1968 – 1970
Balogh László	1968 – 1968
Pálfy Lőrinc	1968 – 1980
Veress Béla	1970 – 1975 (meghalt)
Márton Sámuel	1975 – 1980
Balla József	1981 – 1992
Pál András	1985 – 1988 (a kör már 1981-ben felterjesztette fü. g-nak)
Németh Ferenc	1989 – 1992
Székely Ferenc	1993 – 1996
Kiss János	1993 – 1996
Pálfy Sz. Ferenc	1997 – 2004
Bodor Attila	1997 – 2000
Székely Botond	2000 – 2008
Pataki József	2004 – 2008
Kolozsi Ernő	2008 –
Péterffy Enikő	2008 –

MAROSI EGYHÁZKÖR (1949-TŐL 1968-IG, 1999-TŐL NAPJAINKIG)*Esperesek:*

Halmágyi János	1932 – 1954 (betegség miatt lemondott)
Fülöp Zoltán	1955 – 1958
Darkó Béla	1959 – 1966
Kolcsár Sándor	1967 – 1968
Török Elek	1999 – 2004
Nagy László	2004 –

Felügyelő gondnokok:

Barabássy Albert dr.	1939 – 1951
Gálfalvi György dr.	1939 – 1951
Nagy Lázár	1951 – 1955
Bernád András	1951 – 1955
Barabássy László dr.	1955 – 1968
Ádám Mihály	1955 – 1958
Tana Álmos	1959 – 1959 (Lemondott, és a helyét nem töltötték be a hátralevő ciklusra.)
Gál Gábor	1963 – 1966
Patakfalvi Béla	1967 – 1968
Szász Dénes	1999 – 2004
Fekete Árpád	1999 – 2004
Darkó Béla	2004 –
Nagy Zsigmond	2008 –

MAROS-KÜKÜLLŐI EGYHÁZKÖR (1968-TŐL 1999-IG)*Esperesek:*

Kolcsár Sándor	1968 – 1996
Nagy László	1997 – 1999

Felügyelő gondnokok:

Barabássy László dr.	1968 – 1969 (főgondnökká választják)
Fekete József dr.	1969 – 1976
Patakfalvi Béla	1970 – 1975 (betegség miatt lemondott)
Inczeffy Károly	1975 – 1988
Murvoy Sámuel dr.	1977 – 1988
Zsigmond Ferenc	1989 – 1992

Szilágyi Domokos	1989 – 1996
Szabó László	1993 – 1996
Kisgyörgy Árpád dr.	1996 – 1996 (főgondnökká választották)
Tóth Gyula	1997 – 1999
Páll Tamás	1997 – 1999

KÜLLŐI EGYHÁZKÖR

(1949-TŐL 1951-IG, 1966-TŐL 1968-IG ÉS 1999-TŐL NAPJAINKIG)

Esperesek:

Mátyus Gergely	1938 – 1951
Lukács Sándor	1966 – 1968
Fazakas Endre	1999 – 2001
Nagy Endre	2001 –

Felügyelő gondnokok:

T. Szathmáry Gyula	1925 – 1949 (lemondott)
Vajda Béla dr.	1939 – 1949 (lemondott)
Felszeghy Sándor dr.	1949 – 1951
Szabó János	1949 – 1951
Csegezy István dr.	1966 – 1968
Végh Imre	1967 – 1968
Gagy Béla	1999 – 2004
Tóth Gyula	1999 – 2000
Bordi András ifj.	2000 –
Szabó Levente	2001 –

NAGYSZEBENI EGYHÁZKÖR (1951-TŐL 1966-IG)

Esperesek:

Miklós István	1951 – 1959
Lukács Sándor	1959 – 1966

Felügyelő gondnokok:

Kádár Zoltán	1951 – 1959
Balázs József	1951 – 1959
Orbók László	1959 – 1962
Csegezy István dr.	1961 – 1966
Udvar Dániel	1963 – 1966

SZÉKELYKERESZTÚRI EGYHÁZKÖR**(1949-TŐL 1951-IG, 1958-TŐL 1968-IG ÉS 1991-TŐL NAPJAINKIG)***Esperesek:*

Ütő Lajos	1939 – 1951
Máthé Zsigmond	1958 – 1968
Báró József ifj.	1991 – 1996
Szombatfalvi József id.	1997 – 2008
Lőrinczi Lajos	2008 –

Felügyelő gondnokok:

Szolga Ferenc dr.	1947 – 1949	(egyedül felügyelőgondnok 49-ig)
Gyarmathy Lajos	1949 – 1951	
Kádár Kálmán	1950 – 1951	
Gyarmathy Lajos	1958 – 1958	
Gelei Béla dr.	1958 – 1959	(lemond)
Bálint Albert	1959 – 1959	(ideiglenes jelleggel volt felügyelőgondnok)
Lőrinczi Lajos	1959 – 1968	
Koronka Dénes	1960 – 1968	
Molnár István dr.	1991 – 1996	
Ütő László id.	1991 – 1991	(meghalt)
Gálfalvi Sándor	1992 – 1992	(főgondnokká választották)
Sófalvi Jenő	1993 – 1996	
Fekete János	1997 – 2000	
Fazakas Árpád	1997 – 1998	(lemondott)
Csáka József	1998 – 2004	
Csézár Lajos	2000 – 2008	
Péterffy Miklós	2004 – 2008	
Bálint Sándor	2008 –	
Kovács Lajos	2008 –	

SZÉKELYUDVARHELYI EGYHÁZKÖR**(1949-TŐL 1968-IG, 1991-TŐL NAPJAINKIG)***Esperesek:*

Bálint Ödön	1935 – 1947
Váry Domokos	1948 – 1951
Ütő Lajos	1951 – 1954

Ékárt Andor	1955 – 1958
Kelemen Imre	1958 – 1958 december
Szász Dénes dr.	1959 – 1968
Bencző Dénes	1991 – 1996
Kedei Mózes	1997 – 2008
Simó Sándor	2008 –

Felügyelő gondnokok:

Máthé István dr.	1923 – 1948
Csiky Albert	1937? – 1949 (lemondott)
Bencze Dénes	194? – 1949 (lemondott)
Csiky Andor dr.	1949 – 1959
Osváth Árpád dr.	1949 – ?
Lőrinczy Domokos	1951 – 1959
Péter Lajos	1959 – 1962
Kisgyörgy Sándor	1959 – 1962
Egyed Albert	1963 – 1968
Bodor Sándor	1963 – 1967 (lemondott)
Bencze Ödön	1967 – 1968
Kenyeres András	1991 – 1996
Orbók László	1991 – 1992
Kelemen Csongor	1993 – 1994
Tordai Árpád	1995 – 2000
Márton Dénes	1997 – 2008
Dombi Dezső	2000 – 2004
László János	2004 – 2008
Dombi Gyula	2008 –
Mezei Domokos	2008 –

SZÉKELYKERESZTÚR-UDVARHELYI EGYHÁZKÖR (1968-TÓL 1991-IG)

Esperesek:

Szász Dénes dr.	1968 – 1973
Báró József ifj.	1973 – 1991

Felügyelő gondnokok:

Lőrinczi Lajos	1968 – 1988
Egyed Albert	1968 – 1978 (betegség miatt lemondott)
Molnár István dr.	1978 – 1991
Ütő László id.	1989 – 1991

FELSŐFEHÉRKÖRI EGYHÁZKÖR (1949-TŐL 1951-IG)*Esperes:*

Nagy Béla	1947 – 1949
-----------	-------------

Felügyelő gondnokok:

Bedő Ferenc	1901 – 1948 (meghalt)
Kádár Zoltán	1947 – 1949
K. Kénossy Zoltán	1948 – 1949

HÁROMSZÉKI EGYHÁZKÖR (1949-TŐL 1951-IG, 1968-TŐL 1973-IG)*Esperesek:*

Rostás Dénes	1947 – 1948 (lemondott)
Ürmösi Gyula	1949 – 1951
Ürmösi Gyula	1968 – 1972
Kökösi Kálmán	1972 – 1973

Felügyelő gondnokok:

Szent-Iványi Gábor dr.	1932 – 1947
Fekete Sándor dr.	1939 – 1949
Szabó Sámuel	1949 – 1951
Kiss Dezső dr.	1968 – 1973 (lemondott)
Kisgyörgy Zoltán	1968 – 1973

SEPSISZENTGYÖRGYI EGYHÁZKÖR (1951-TŐL 1968-IG, 1973-TŐL 1994-IG)*Esperesek:*

Ürmössy Gyula	1951 – 1968
Kökösi Kálmán	1973 – 1980
Májay Endre	1980 – 1984
Gál Jenő	1985 – 1992
Máthé Sándor	1993 – 1994

Felügyelő gondnokok:

Szabó Sámuel	1951 – 1959?
Sigmond Ferenc	1951 – 1954
Vasas Ferenc	1955 – 1962
Kiss Dezső dr.	1958 – 1968
Sata József	1963 – 1966

Péter András	1967 – 1968
Végh Imre	1973 – 1978 (lemondott)
Jánossy Károly ifj.	1973 – 1976
Fazakas Miklós	1977 – 1980
Kiss Dezső	1978 – 1984
Szabó Sándor	1981 – 1992
Dakó Bálint dr.	1985 – 1994
Bedő Zoltán	1989 – 1990 (lemondott)
Dáné Gábor	1993 – 1994

HÁROMSZÉK-FELSŐFEHÉRI EGYHÁZKÖR (1994-TŐL NAPJAINKIG)

Esperesek:

Máthé Sándor	1994 – 2004
Pap Mária	2004 –

Felügyelőségondnokok:

Dakó Bálint dr.	1994 – 1996
Dáné Gábor	1994 – 1995
Tóth Miklós	1995 – 2000
Gyerő Dávid id.	1996 – 2008
Sándor Gyula	2001 – 2004
Boros János	2004 –
Bedő András	2008 –

Műhely

BARBARA THREET

KÖZÖSSÉGET VÁLLALUNK EGYMÁSSAL

EGYHÁZI BESZÉD TESTVÉREGYHÁZKÖZSÉGI LÁTOGATÁSKOR¹

„Hálát adok az én Istenemnek, valahányszor megemlékezem rólatok, és mindenkor minden könyörgésemben örömmel imádkozom mindnyájatokért, mert közösséget vállaltatok az evangéliummal az első naptól fogva mind a mai napig. Éppen ezért meg vagyok győződve arról, hogy aki elkezdte bennetek a jó munkát, elvégzi a Krisztus Jézus napjára. Így kell gondolkodnom mindnyájatokról, mert szívemben hordozlak titeket, mivel fogságomban is, az evangélium védelme és megerősítése közben is mindnyájan együtt részesültök velem a kegyelemben.” (Fil 1,3–7)

Az egyházaink közti kapcsolat hosszú története, a lelkészek és gyülekezetek közti kommunikáció nagyszerű példája a jóakarát és barátság kifejezésének.

Csaknem kétezer évvel ezelőtt fogalmazta meg Pál apostol a filippi gyülekezethez írt levelében a következőket: „Hálát adok az én Istenemnek, valahányszor megemlékezem rólatok, és mindenkor minden könyörgésemben örömmel imádkozom mindnyájatokért, mert közösséget vállaltatok az evangéliummal az első naptól fogva mind a mai napig. Éppen ezért meg vagyok győződve arról, hogy aki elkezdte bennetek a jó munkát, elvégzi a Krisztus Jézus napjára.”

A mi gyülekezetünk tagjai értetek is imádkoznak és szeretettel gondolkodnak rólatok. Elszomorított, hogy az elmúlt években mi kevésbé tudtuk kapcsolatunkat ápolni Veletek. Mindez azért volt, mért gyülekezetünk tagjainak figyelme arra

---

¹ A prédikáció elhangzott 2009. június 21-én az Iklandi Unitárius Egyházközség templomában. Pálffy Tamás Szabolcs fordítása